

Persbericht Vlaamse Milieumaatschappij

Milieuverontreiniging kost Vlaming gemiddeld 5 gezonde levensmaanden, ook externe kosten lopen op

Tiende Milieu- en natuurrapport Vlaanderen (MIRA) geeft een volledig overzicht van de huidige toestand van het Vlaamse leefmilieu en analyseert oorzaken en gevolgen.

Morgen, 16 december, overhandigt Frank Van Sevens, administrateur-generaal van de Vlaamse Milieumaatschappij, MIRA-T 2004 aan Kris Peeters, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur.

In 1994 verscheen de eerste uitgave van MIRA. Sindsdien houdt een netwerk van objectieve wetenschappers de vinger aan de pols van het Vlaamse milieu. Het voorbije decennium is de uitstoot van schadelijke stoffen zoals dioxines, zware metalen, zwevend stof, enz. aanzienlijk gedaald. De concentratie van ozonafbrekende stoffen lijkt over haar maximum heen en de waterkwaliteit verbetert langzaam. Toch blijven we meer energie verbruiken en meer consumeren. En een verbetering is nog geen reden tot juichen:

Milieuverontreiniging heeft invloed op volksgezondheid

MIRA-T 2004 schetst een beeld van de effecten van milieuverontreiniging op de volksgezondheid in Vlaanderen. Die effecten worden uitgedrukt in aantal verloren gezonde levensjaren, zoals ook de Wereldgezondheidsorganisatie dat doet. Een verloren gezond levensjaar kan zowel slaan op een verloren levensjaar door vroegtijdige sterfte als op een periode van ziekte.

Het onderzoek beperkt zich tot de factoren zwevend stof, ozon, kankerverwekkende stoffen, lood en lawaaihinder. Deze aspecten van milieuverontreiniging liggen aan de bron van heel wat aandoeningen aan hart en luchtwegen, van kankers en van ernstige hinder en slaapverstoring door geluid. Vorig jaar leidde dit in Vlaanderen tot het verlies van **36.000 gezonde levensjaren**. Concreet betekent dit dat elke Vlaming - bij een ongewijzigde milieutoestand - gemiddeld vijf gezonde levensmaanden verliest. De ziektelast is bovendien ongelijk verdeeld over de bevolking: kinderen, ouderen en zieken boeten meer in aan gezonde levensmaanden.

Met deze cijfers is nog maar een deel van de impact van de actuele milieutoestand op de gezondheid gekend. Zo kunnen de gezondheidseffecten van een aantal gevaarlijke stoffen zoals PCB's, bestrijdingsmiddelen of gebromeerde vlamvertragers in de lucht en het voedsel nog niet gekwantificeerd worden. Ook de precieze invloed van andere milieuproblemen zoals klimaatverandering is nog onvoldoende in cijfers uit te drukken. Het gemiddelde verlies van vijf gezonde levensmaanden is dus ongetwijfeld een onderschatting van de werkelijke impact.

Het grootste aandeel in het totaal aantal - gekende - verloren gezonde levensjaren komt op rekening van **zwevend stof** (71 %). Zwevend of fijn stof is een mengsel van afzonderlijke deeltjes met uiteenlopende samenstellingen en afmetingen. Hoe kleiner de afmetingen, hoe dieper stofdeeltjes kunnen doordringen in de longen en hoe groter het schadelijk effect. Langdurige blootstelling aan zwevend stof verhoogt het risico op sterfte door hart- en luchtwegaandoeningen en op longkanker. De totale uitstoot van zwevend stof daalde in de tweede helft van de jaren '90, maar sinds 2000 niet meer.

De industrie, het verkeer en de huishoudens zijn de belangrijkste bronnen van zwevend stof. De *industriële emissies* zijn afgenomen in de periode 1995-2000 door het toenemend gebruik van aardgas i.p.v. aardolie en steenkool en door een betere rookgaszuivering.

De emissies door de verwarming van de woningen (*huishoudens*) zijn sinds 1995 nagenoeg niet veranderd: de milieuwinst door een groter aandeel aardgas wordt tenietgedaan door een stijging van het aantal gezinnen en een toegenomen energiegebruik. Betere isolatie en

efficiëntere verwarmingsinstallaties zijn dus niet alleen noodzakelijk om de klimaatverandering tegen te gaan en de Kyoto-doelstellingen te halen, ze dragen ook bij tot de vermindering van de gezondheidseffecten door zwevend stof.

Het verkeer is een belangrijke bron van zwevend stof. Vooral de verbranding van brandstof, maar ook de slijtage van banden, remmen en wegdek veroorzaken zwevend stof. Door het gebruik van steeds zuiniger en properder voertuigen, daalt de uitstoot van zwevend stof door verkeer. Toch is ook hier een aanpak aan de bron het meest effectief: hoe minder de wagen gebruikt wordt, hoe beter. En een milieuvriendelijk rijgedrag zal niet alleen het brandstofverbruik, maar ook de gezondheidseffecten verminderen.

Gezondheidseffecten door **geluidshinder** zijn goed voor 18% van de verloren gezonde levensjaren. Uit een recente enquête blijkt dat ongeveer 30% van de bevolking zich tamelijk of ernstig gehinderd voelt door geluid. Hoewel alle sectoren geluidshinder veroorzaken, is het verkeer veruit de belangrijkste bron van hinder. 1,4% van de Vlaamse bevolking of omgerekend 84.000 inwoners zeggen dagelijks wakker te worden door het geluid van wegverkeer, voor de luchtvaart is dat 0,5% of 30.000 inwoners.

Kankerverwekkende stoffen zijn goed voor 6% van de verloren gezonde levensjaren.

En er zijn nog andere milieuverstorende factoren die een invloed hebben op onze gezondheid, al is de impact daarvan nog niet becijferbaar in verloren gezonde levensjaren. Een belangrijk en vaak onderschat gevolg van de **klimaatverandering**, is de toename van het aantal hittegolven. In Europa vielen de 8 heetste zomers sinds 1850 allemaal in de laatste 14 jaar. Uit analyses van het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid blijkt dat de hittegolf van 2003 in België meer dan 1.250 mensenlevens eiste. De uitstoot van broeikasgassen is een belangrijke oorzaak van die opwarming. In Vlaanderen ligt de uitstoot nog 10% boven de Kyoto-doelstelling en er is nog steeds geen sprake van een structurele daling.

Kostenplaatje?

Milieuverontreiniging leidt ook tot externe kosten. Externe kosten zijn schadekosten door ongewenste neveneffecten van maatschappelijke activiteiten (bv. transport, industriële productie ...) die schade berokkenen aan andere personen, gewassen, gebouwen, materialen ... en niet mee verrekenend zitten in de prijs die we betalen.

De externe kosten van de verontreiniging door zwevend stof zijn vooral gezondheidskosten. Voor Vlaanderen werd het totaal van de externe gezondheidskosten van zwevend stof in 2003 berekend op 1,1 miljard euro. Dit bedrag komt overeen met 0,8% van het bruto binnenlands product (BBP) of 190 euro per inwoner.

Ook de externe kosten van het verkeer zijn aanzienlijk. Ze omvatten kosten door tijdsverlies in de file, ongevallen, schade aan het wegdek en milieuschadekosten. De externe kosten van het wegverkeer verschillen sterk volgens voertuigtype en naargelang plaats en tijdstip. Een gemiddeld voertuig (inclusief vrachtwagens en bussen) veroorzaakte in 2002 in niet-stedelijk gebied tijdens de dalperiode 11 euro schade per 100 (extra) gereden kilometer. In stedelijk gebied tijdens de piekperiode (spits) is dit bijna 97 euro per 100 (extra) gereden kilometer. Als de externe kosten vergeleken worden met de belastingen op het wegverkeer, blijkt dat deze slechts een fractie van de kosten dekken. Het verschil is vooral groot in de stad en tijdens de piekperiode. Om deze kosten beter in rekening te brengen, zouden de belastingen moeten variëren naargelang voertuigtype, plaats en tijdstip.

De brede waaier aan gevolgen van milieuverontreinigende activiteiten impliceert ook dat inspanningen om deze aan te pakken meer dan één positief gevolg hebben. Wie zijn/haar wagen wat vaker laat staan, draagt niet alleen zijn/haar steentje bij tot de aanpak van luchtverontreiniging, klimaatverandering en geluidshinder. Ook onze gezondheid zal erbij gebaat zijn. Daar bovenop bespaart hij/zij de kosten die gepaard gaan met deze negatieve effecten voor zichzelf, medeburgers, bedrijven en overheid. Een analoge redenering gaat ook op voor een betere isolatie van de woningen en andere energiebesparende maatregelen.

De samenvatting (13 pagina's) van MIRA-T 2004 geeft een volledig overzicht van de bevindingen van het rapport en is beschikbaar op www.vmm.be/mira. Op deze vernieuwde website kunnen ook alle teksten van MIRA-T 2004 en nog veel meer milieu-info geraadpleegd worden. Het rapport (ISBN 90-209-5918-2, prijs: 10 euro) is te koop in de boekhandel of te bestellen bij het Infoloket van de Vlaamse Milieumaatschappij (info@vmm.be of 053-726 445).

Aalst, 15 december 2004

*Mie Van den Kerchove
Woordvoester VMM
0476/205.024*